

به نام خدا

تحلیل و بررسی تعارضات حقوق بشر در اسناد بین المللی و فقه اسلام در امور جزایی

مؤلف :

حاتم لطف علی

انتشارات بامن

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: لطف علی، حاتم، ۱۳۶۸-

عنوان و نام پدیدآور: تحلیل و بررسی تعارضات حقوق بشر در اسناد بین‌المللی و فقه اسلام در امور جزایی /
مؤلف حاتم لطف علی.

مشخصات نشر: انتشارات بامن، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص.

شابک: ۰-۷۴-۸۳۰۰-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۰۸-۲۰۵.

موضوع: تعارضات حقوق بشر - اسناد بین‌المللی - فقه اسلام - امور جزایی

رده بندی کنگره: GV۷۷۲۵

رده بندی دیویی: ۸۱۴

شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۱۴۱۸۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: تحلیل و بررسی تعارضات حقوق بشر در اسناد بین‌المللی و فقه اسلام در امور جزایی

مؤلف: حاتم لطف علی

ناشر: انتشارات بامن

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۸۸۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۰-۷۴-۸۳۰۰-۶۲۲-۹۷۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
حقوق بشر:	۲۱
۱-۱- تعریف حقوق بشر.....	۲۲
۱-۲- بشر.....	۲۳
۱-۳- مفاهیم کلیدی حقوق بشر.....	۲۴
۱-۳-۱- پیش فرض های معرفت شناختی حقوق بشر اسلام.....	۲۵
۱-۳-۲- اصول حقوق بشر اسلامی.....	۲۶
۱-۴- کرامت انسانی در منظومه معرفتی اسلام.....	۲۷
۱-۴-۱- تعریف کرامت.....	۲۷
۱-۴-۲- کرامت انسان درمتون اسلامی.....	۲۸
۱-۴-۳- نسبت میان کرامت، عدالت، آزادی و برابری.....	۳۱
۱-۴-۴- نسبت عدالت، نظم و آزادی.....	۳۲
۱-۴-۵- دیدگاه کلی اسلام نسبت به حقوق بشر.....	۳۲
۱-۵- جایگاه حقوق بشر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۳۷
۲-۱- اساسنامه دیوان کیفری بین المللی.....	۴۲
۲-۲- جرم تجاوز.....	۵۹
۲-۳- مفهوم جنایات علیه بشریت در ماده(۷) اساسنامه.....	۶۷
۲-۴- قتل عمد در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران.....	۷۱

- ۷۶-۲-۵- شکنجه در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران.....
- ۷۸-۲-۶- مفهوم تجاوز به عنف.....
- ۷۹- تجاوز به عنف در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران.....
- ۸۰-۲-۷- مفهوم زجر و آزار.....
- ۸۲-۲-۸- زجر و آزار در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران.....
- ۸۳-۲-۹- مفهوم جنایت تبعیض نژادی.....
- ۸۳-۲-۱۰- جنایت تبعیض نژادی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران.....
- ۸۴-۲-۱۱- مفهوم (دیگر اعمال غیرانسانی مشابه).....
- ۸۶-۳-۱- کنوانسیون حقوق کودک.....
- ۸۷-۳-۲- کنوانسیون منع شکنجه ۱۹۸۴.....
- ۸۹-۳-۳- منع شکنجه در قوانین اساسی و قوانین عادی.....
- ۹۲-۳-۴- تعریف و انواع شکنجه.....
- ۹۲-۳-۴-۲- تعریف ادبی.....
- ۹۳-۳-۴-۳- تعریف حقوقی شکنجه در اسناد شورای اروپا.....
- ۹۴-۳-۴-۴- بررسی تطبیقی مفهوم شکنجه در اسناد سازمان ملل و شورای اروپا.....
- ۹۵-۳-۴-۵- انواع شکنجه.....
- ۹۵-۳-۴-۵-۱- شکنجه جسمی.....
- ۱۰۲-۳-۴-۵-۲- شکنجه روحی.....
- ۱۰۹-۳-۵- بررسی وضعیت مجازات اعدام.....
- ۱۰۹-۳-۵-۱- مجازات اعدام در اسلام و ایران.....
- ۱۰۹-۳-۵-۱-۱- نظر اسلام و قرآن کریم در مورد اعدام.....

- ۱۱۲-۳-۵-۲- جرایم مستوجب اعدام در حقوق کیفری اسلام.....
- ۱۱۳-۳-۵-۳- انواع اعدام های حدی شامل.....
- ۱۱۴-۳-۶- کیفیت های مشترک مجازات اعدام حدی.....
- ۱۱۵-۳-۶-۱- اقامه کننده اعدام حدی.....
- ۱۱۶-۳-۶-۲- اجرای اعدام حدی نسبت به مریض.....
- ۱۱۶-۳-۶-۳- اجرای اعدام حدی نسبت به مجنون.....
- ۱۱۶-۳-۶-۴- اجرای اعدام حدی نسبت به زن باردار.....
- ۱۱۷-۳-۶-۵- علنی بودن مجازات اعدام حدی.....
- ۱۲۰-۳-۶-۶- نقش مکان در اجرای مجازات اعدام.....
- ۱۲۱-۳-۶-۷- نقش زمان در اجرای مجازات اعدام حدی.....
- ۱۲۲-۳-۶-۸- انجام تکالیف مذهبی قبل از اعدام.....
- ۱۲۲-۳-۶-۹- اجتماع حدود و جمع مجازات ها.....
- ۱۲۲-۳-۷- کیفیت های مختص اعدام های حدی.....
- ۱۲۳-۳-۸- حقوق بشر و مجازات مرگ در اسلام.....
- ۱۲۴-۳-۹- اصول حاکم بر مجازات اسلامی.....
- ۱۲۶-۳-۱۰- مجازات مرگ در قوانین ایران.....
- ۱۲۷-۳-۱۱- مجازات اعدام در اسناد.....
- ۱۲۷-۳-۱۱-۱- بررسی اسناد بین المللی.....
- ۱۲۷-۳-۱۱-۱-۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر.....
- ۱۲۸-۳-۱۲- دیوان کیفری بین المللی.....
- ۱۳۱-۳-۱۳- مجازات اعدام در اسناد و معاهدات منطقه ای.....

- ۱۳۱-۱۴-۳- اعلامیه جهانی حقوق بشر در اسلام.....
- ۱۴۰-۱۵-۳- مجازات های جایگزین اعدام.....
- ۱۴۴-۱۶-۳- وضعیت مجازات اعدام در نقاط مختلف جهان.....
- ۱۶۳-۱۷-۳- حقوق جزای اختصاصی تطبیقی.....
- ۱۶۳-۱۷-۳-۱- کشتار جمعی (ژنوسید).....
- ۱۶۷-۱۸-۳- قتل غیر عمدی.....
- ۱۶۹-۱۹-۳- شکنجه و اعمال وحشیانه.....
- ۱۷۱-۲۰-۳- مبارزه با مواد مخدر.....
- ۱۷۵-۲۱-۳- خودکشی.....
- ۱۷۷-۲۲-۳- تبعیض نژادی.....
- ۱۷۹- حق محرمانه بودن و افشا نشدن اطلاعات خصوصی افراد.....
- ۱۸۰-۲۳-۳- جرایم علیه دین و مقدسات دینی.....
- ۱۸۱-۲۴-۳- صدمه عمدی به دیگری.....
- ۱۸۴-۲۵-۳- جرم زنا.....
- ۱۸۷-۲۶-۳- جرم توهین.....
- ۱۸۷-۲۷-۳- جرم سقط جنین.....
- ۱۹۰-۲۸-۳- توقیف غیرقانونی و آدم ربایی.....
- ۱۹۲-۲۹-۳- جرم قوادی.....
- ۱۹۳-۳۰-۳- جرایم علیه اشخاص.....
- ۱۹۴-۳۱-۳- نفقه قانونی.....
- ۱۹۷-۳۲-۳- جرم تکدی گری و گدایی.....

۳۳-۳- در مورد مستی ۱۹۷

نتیجه گیری ۲۰۱

منابع ۲۰۵

حب الوطن من الايمان

پس از سپاس و ثنای بی حد بر آستان صفات بی همتای احدیت که در کمال رافت و در نهایت عطوفت رخصت اتمام این کتاب را به نگارنده عطا فرموده است؛ در کمال مودت و مسرت، این کتاب را که حاصل ماه ها کوشش مستمر این بنده بوده است؛ تقدیم می‌نمایم به شهدای عزیز بالاخص اولین شهید محور مقاومت در اروپا (بوسنی) شهید حاج رسول حیدری و تمامی ملت ایران، ایرانیانی پاک نهاد و نیکوسرشت که به پشتوانه دانایی و توانایی توشه گرفته از عرق ملی، میهنی (و مذهبی) در سودای تأمین آبادانی و ارتقای ایران کهنسال مجدانه تلاش می‌ورزند.

چکیده

حقوق بشردوستانه یکی از مباحث مهم حقوق بین‌الملل و مورد تأکید ادیان آسمانی، مخصوصاً دین اسلام است.

تبیین و تشریح ابعاد مختلف این مسئله، در گسترش اصول حقوق بشردوستانه نقش بسیار سازنده‌ای دارد و در این میان بیان دیدگاه اسلام واجد اهمیت است و می‌تواند در روند تکاملی آن مفید و مؤثر باشد. تجربه نیم‌قرن سازمان ملل متحد ثابت کرد که تأمین صلح و تنظیم عادلانه روابط بین‌المللی و نیز تأمین اصول حقوق بشردوستانه، بدون استمداد از دین، مخصوصاً دین اسلام، ممکن نیست. اصول و تعالیم دین اسلام که پیروان خویش را بدان فرامی‌خواند و اینکه نقض آن را مستوجب کیفر دنیوی و اخروی می‌داند، بهترین موید این مسئله است. شریعت اسلام در بردارنده عالی‌ترین قوانینی است که انسان‌ها می‌توانند در پناه آن، سعادت‌مندانانه زندگی کنند.

لیکن هدف خداوند از خلقت بشر، فراهم نمودن زمینه‌های به کمال رسیدن انسان بوده است، روح کلی حاکم بر قوانین اسلام، هدف مذکور را دنبال می‌کند. تأمین این هدف مبتنی بر اصولی است که بنیادی‌ترین آنها حق کرامت انسان می‌باشد. این حق کرامت، نه تنها در شرایط صلح، بلکه در مواقع جنگ نیز باید رعایت گردد. اسلام قوانین مربوط به جنگ را به گونه‌ای تشریح نموده است که با کمترین خونریزی و تخریب، آن هدف کلی همراه با حفظ کرامت انسان تأمین شود؛ از این حیث، با اعمالی که در جنگ با عزت و کرامت بشر در مسیر تکامل وی ناسازگاری دارد، مخالف است.

کرامت انسانی را می‌توان مهم‌ترین مبنای نظام بین‌الملل حقوق بشر و حق‌های مندرج در قواعد بشردوستانه دانست. به عبارت دیگر در مهم‌ترین مبنا، میان قواعد حقوق بشر و حقوق بشردوستانه اشتراک مهمی را شاهدیم. اگر حق‌های بشری که در نظام بین‌الملل حقوق بشر وجود دارد بر پایه کرامت انسانی توجیه پذیر است، دقیقاً بر پایه همین کرامت انسانی، حق‌های مندرج در قواعد بشردوستانه توجیه می‌گردد و از همین روست که بر کرامت انسانی در اسناد حقوق بشر و بشردوستانه به کرات تأکید شده است.

پاره‌ای از اندیشمندان با تأکید بر اینکه عقیده کرامت بشر اساس ایده حقوق بشر است، امکان ارائه قرائتی سکولار از حقوق بشر را مردود می‌شمارند، چرا که ایده قداست حقوق بشر ضرورتاً دینی است، بنابراین حقوق بشر نیز به ضرورت دینی خواهد بود.^۱

کرامت که معادل درست و گویای واژه انگلیسی Dignity است، واژه ای قرآنی است. خداوند در قرآن کریم از اعطای کرامت به ابناء بشر سخن گفته است. (و لقد کرمنا بنی آدم)^۲ تکریم به معنی بزرگداشت است و کرامت به معنی عزت، منزلت و الا و شرف. از دیدگاه ادیان الهی، کرامت انسانی تجلی اراده حق تعالی است. عطیه مقدسی است که خداوند به انسان عنایت فرموده است. هیچ کسی نمی‌تواند این عطیه الهی را از بشر سلب کند. حرمت و کرامت انسانی، حقی مطلق و خدشه ناپذیر است که تجاوز به آن را به هیچ روی، نه به نامنظم عمومی و نه به هیچ بهانه دیگر نمی‌توان جایز دانست. حتی از حق حیات نیز برتر است؛ چه آنکه حق حیات استثنابردار است.

چنان که کشتن کسی در حالت دفاع مشروع، موجب مسئولیت نمی‌شود؛ اما حق حرمت و کرامت انسان استثنا نمی‌پذیرد و تجاوز به آن در هیچ حالتی روا نیست، آدم‌کشی در جنگ مجاز شناخته می‌شود؛ اما شکنجه کردن او که اهانت به کرامت انسان است، نه در زمان صلح و نه در خلال جنگ، مشروع به شمار نمی‌آید.

۱- قربان نیا، ناصر، حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، ۱۳۸۷، ص ۸۵

۲- و لقد کرمنا بنی آدم و حملنا هم فی البر و البحر و رزقناهم من الطیبات و فضلناهم علی کثیر ممن خلقناهم تفضیلاً الاسرار

مقدمه

با آگاهی از این که همه ملت‌ها با پیوندهای مشترک با یکدیگر متحدند و فرهنگ‌های آنان میراث مشترکی را تشکیل می‌دهند و نگران از این که این ترکیب ظریف هر لحظه ممکن است از هم بگسلد. اندیشناک از این که طی این قرن میلیون‌ها کودک، زن و مرد قربانی فجایع و دشمنی‌های غیر قابل‌تصوری شده‌اند که وجدان بشریت از آن به شدت یکه خورده است. با تصدیق به اینکه جرائمی به این سنگینی، صلح، امنیت و آسایش جهان را تهدید می‌کند. با تأیید بر این که شدیدترین جرائمی که موجب نگرانی مجموعه بین‌المللی می‌شود، نباید بدون مجازات بماند و این که لازم است تعقیب مؤثر مرتکبین آن جرائم با اتخاذ تدابیری در سطح ملی و نیز تقویت همکاری بین‌المللی تضمین گردد. مصمم بر این که به بی‌مجازات ماندن مرتکبان این جرائم پایان داده و در نتیجه در پیشگیری از چنین جرائمی مشارکت نمایند. با تأکید دوباره بر مقاصد و اصول منشور ملل متحد، به ویژه این که کلیه دولت‌ها بایستی از تهدید به استفاده از زور بر ضد تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر دولتی یا هر روش دیگری که با مقاصد ملل متحد مغایرت داشته باشد، خودداری نمایند. با تأکید در این ارتباط که در این اساسنامه هیچ نکته‌ای وجود ندارد که بتوان آن را اجازه مداخله یک دولت عضو در یک منازعه مسلحانه یا در امور داخلی دولت دیگر دانست، در حالی که تصمیم گرفته‌اند، به خاطر رسیدن به این اهداف و مصلحت نسل‌های کنونی و آینده، دیوان کیفری بین‌المللی مستقل دائمی مرتبط با نظام ملل متحد که بر شدیدترین جرائم مورد نگرانی مجموعه جامعه بین‌المللی صلاحیت دارد، تأسیس نمایند. با تأکید بر این که دیوان کیفری بین‌المللی که به موجب این اساسنامه تأسیس می‌شود، تکمیل‌کننده محاکم کیفری ملی

خواهد بود. با تصمیم بر این که احترام دائم به اجرای عدالت بین‌المللی را تضمین نمایند.

مسئله مهمی که در سال‌های اخیر ذهن تعداد زیادی از متفکران مسلمان را به خود مشغول کرده است، مسئله چگونگی ارتباط بین اسلام و حقوق بشر است. این مسئله خود به وجود آمده و وابسته به سؤالی اساسی‌تر می‌باشد که همان نسبت میان سنت و تجدد است. «در مسئله سنت و تجدد؛ عده‌ای معتقدند که میان این دو تضادی انکارناپذیر به پاست به گونه‌ای که نمی‌توان هر دو را باهم داشت، بلکه باید یکی را به تمامی پذیرفت و دیگری را به تمامی کنار گذاشت. این عده خود نیز به دو دسته تقسیم شده‌اند؛ دسته‌ای طرفدار این امرند که سنت به نفع مدرنیسم کنار گذاشته شود و دسته‌ای دیگر بی‌توجه به تمدن جدید بشری خواهان حفظ بی‌چون و چرای میراث سنتی می‌باشند. در این میان عده‌ای دیگر نیز بر این باورند که تلفیق سنت و تجدد امری نه‌تنها ممکن که مطلوب است»^۱.

حقوق بشر؛ «اساسی‌ترین و ابتدایی‌ترین حقوقی است که هر فرد به طور ذاتی، فطری و به‌صرف انسان بودن از آن بهره‌مند می‌شود. این تعریف ساده عواقب و بازتاب اجتماعی و سیاسی مهمی را برای مردم و حکومت‌ها به دنبال دارد. مطابق اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد بین‌المللی این حقوق ویژگی‌هایی همچون جهان شمول بودن، سلب ناشدنی، انتقال‌ناپذیری، تفکیک‌ناپذیری، عدم تبعیض و برابری‌طلبی، به‌هم‌پیوستگی و درهم‌تنیدگی را دارا است. از این رو به تمامی افراد در هر جایی از جهان تعلق دارد و هیچ کس را نمی‌توان به‌صرف منطقه جغرافیایی که در آن زیست می‌کند، از حقوق بشر محروم کرد ضمن اینکه همه افراد فارغ از عواملی چون نژاد، ملیت، جنسیت و غیره در برخوردارگی از این حقوق با هم برابر و یکسان‌اند و در این خصوص کسی را بر دیگری برتری نیست»^۲. این حقوق شامل حقوق طبیعی یا حقوق قانونی که در قوانین ملی و

۱ - لنگرودی، محمد، بازسازی اسلامی حقوق بشر، ۲۰۰۰

2- Walter, Steven T.(1999). The Globalization of Low Human Rights, Futures 31, pp. 993-1003